

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100190

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 14-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Музильов Олександр Володимирович

2. Muzylov Oleksandr V.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 054

Назва наукової спеціальності: Соціальні та поведінкові науки. Соціологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 28-12-2021

Спеціальність за освітою: Соціологія

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 64.051.056

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 04.51.41, 04.51.43

Тема дисертації:

1. Політики образи у конструюванні та відтворенні колективної пам'яті в сучасній Україні
2. Resentment policies in the construction and reproduction of collective memory in modern Ukraine

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню феномена політик образи та їхньої ролі у процесі конструювання та відтворення колективної пам'яті. Актуальність представленої теми полягає у тому, що сучасне українське суспільство характеризується стрімкими змінами у економічній, політичній, культурній, релігійній сферах.

Помітно, що на місце минулих героїв приходять принципово нові постаті, що раніше або були маргіналізовані, або майже стерті з колективної пам'яті українців. Особливо помітною є героїзація жертв та бажання отримати відшкодування (моральне, матеріальне) за понесені збитки. Це ми пов'язуємо з проведенням політик образи. Даний термін ми пропонуємо використовувати як один з різновидів (більш вузький) «політик пам'яті». Він не просто вужче, але й передбачає інший характер взаємовідносин між сторонами. Власне якщо політики пам'яті направлені на регуляцію усього історичного минулого, то політики образи апелюють саме до трагічних, травмуючих епізодів з історії. Зазвичай вивчення теми образи в першу чергу відноситься до психології, в якій вона розглядається виключно в якості моделі поведінки на індивідуальному рівні. Однак у сучасних умовах образа виходить на новий, груповий рівень. Її конструюють як теорію, розповідаючи про історичні витоки конфліктів між країнами, етносами, групами. Водночас проходить впровадження політик образи у практичній сфері. Це проявляється на побутовому рівні, тому наслідком цього стає стійка неприязнь по відношенню до «кривдника». В першу чергу проведення політик образ актуальне для суспільств, які знаходяться в стані військового або політичного конфліктів.

Онтологічний аспект проблемної ситуації полягає у тому, що у впровадженні політик образи можуть бути зацікавлені політичні актори, які, у тому числі, таким чином прагнуть підвищити свій рейтинг та домогтися певних політичних та економічних цілей. Гносеологічний аспект проблемної ситуації полягає в очевидному браку знань про специфіку втілення політик образи: джерела отримання інформації про подію, механізми її розповсюдження та поширення. Традиційні підходи до вивчення образи припускають уявлення про неї як про жалісливе ставлення до себе і негативне до агресора. Ми розглядаємо їх більш детально, зокрема зупиняючись на практиках конструювання образів ворога і жертви, впровадженні різноманітних символів та образів через кінематограф та простір сучасних міст. Перш за все, було проаналізовано та впорядковано теоретико-методологічні доробки, що присвячені феномену колективної пам'яті. Саме його ми вбачаємо тим фундаментом, на який спираються політики образи. Еклектичний набір концепцій було впорядковано та розглянуто з позиції критичної парадигми. Виходячи з підходу М. Хальбвакса, який є найбільш доцільним в контексті нашої роботи, підкреслюємо що події з минулого і сьогодення тісно взаємопов'язані. Завдяки виділенню ключових аспектів колективної пам'яті даний феномен описаний як набір знань про минуле, який включає в себе інформацію про спільні цінності, свята, ритуали, символи та героїв, та передається від одного покоління іншому. Далі був проведений аналіз теоретичних підходів до вивчення політик пам'яті.

Проаналізовано, що політики пам'яті перш за все розглядаються дослідниками у якості соціального конструкту. І саме як їхній більш вузький різновид ми розглядаємо політики образи. Політики образи апелюють не до минулого загалом, а лише його трагічних аспектів (травм). Політики образи спрямовані на вибудову певного ставлення до подій, та обов'язково пов'язані з травмами. Тобто в контексті нашої роботи політики, направлені на згладження протиріч, не будуть релевантними, адже вони переслідують зовсім інші цілі. Виявлено, що політики образи передбачають свідомий акцент на травматичному досвіді. Вони націлені на конструювання образів ворога та жертви. Серед функцій політик образи: уніфікація суспільства, його консолідація, тощо. Це відбувається на фоні створення образу ворога, який може бути знайдений як всередині держави, так і за її межами. Разом з тим, консолідація однієї частини суспільства призводить до появи ще більшої кількості протиріч з іншою. Як наслідок, відтворення політик образи призводить до поляризації різних груп, особливо якщо в них не однаковий погляд на історичні події.

2. The dissertation is devoted to the research of the phenomenon of resentment policies and their role in the process of construction and reproduction of collective memory. The relevance of this topic resides in rapid changes in economic, political, cultural, and religious realms, which characterize modern Ukrainian society. It is noticeable that the heroes of the past are replaced by fundamentally new figures who were previously either marginalized or almost erased from the collective memory of the Ukrainians. The heroization of the victims and the desire to receive compensation (both moral and material) for the losses are especially noticeable. We associate this with the conduct of resentment policies. We suggest using this notion as one of the (narrower) varieties of «politics of memory». This notion is not only narrower, but also implies a different nature of the relationship between the parties. In fact, if the politics of memory are aimed at regulating the entire historical past, resentment

policies appeal to tragic, traumatic episodes in history. Usually, the study of resentment primarily relates to psychology, in which it is considered solely as a model of behavior at the individual level. However, in modern conditions, the image reaches a new, group level. It is constructed as a theory, telling about the historical origins of conflicts between countries, ethnic and social groups. At the same time, resentment policies are being implemented in the practical sphere. This is manifested through everyday practices, so the result is a persistent hostility towards the «offender». First of all, the conduct of resentment policies is relevant to societies that are in a state of military or political conflict. The ontological aspect of the problem situation is that political actors, which, inter alia, seek to increase their rating and achieve certain political and economic goals, may be interested in the implementation of resentment policies. The epistemological aspect of the problem situation consists in an obvious lack of knowledge about the specifics of the implementation of resentment policies: sources of information about the event, the mechanisms of its spread, etc. Traditional approaches to the study of resentment consider it as a compassionate attitude towards themselves and negative towards the aggressor. We propose to study this in more detail and focus on the practices of constructing images of the enemy and the victim, the implementation of various symbols and images through cinematograph, and the space of modern cities. First of all, the theoretical and methodological achievements devoted to the phenomenon of collective memory were analyzed and organized. We see it as the foundation of resentment policies. The eclectic set of concepts was streamlined and analyzed from a critical paradigm perspective. Based on Halbwachs's approach, which is the most appropriate in the context of our work, it can be emphasized that events from the past and present are closely interrelated. By highlighting key aspects of collective memory, this phenomenon is described as a set of knowledge about the past that includes information about common values, holidays, rituals, symbols, and heroes, passed down from one generation to another. Next, an analysis of theoretical approaches to the study of policies of memory was analyzed. It is analyzed that policies of memory are primarily considered by researchers as a social construct. And this is exactly their narrower variety that we view as resentment policies. Resentment policies do not refer to the past in general, but only to its tragic aspects (traumas). Resentment policies are aimed at building a certain attitude to events and are necessarily related to trauma. That is, in the context of our work, policies aimed at resolving contradictions will not be relevant, because they pursue completely different goals. It was found that resentment policies provide a conscious emphasis on traumatic experiences. They are aimed at constructing images of the enemy and the victim. Among the functions of resentment policies one can find a unification of society, its consolidation, etc. These processes are accompanied by the creating of an image of the enemy, which can be found both inside the state and abroad. However, the consolidation of one part of society leads to even more contradictions within another one. As a result, the reproduction of resentment policies leads to the polarization of different groups, especially if they do not share the same view of historical events.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дублікаш Тетяна Миколаївна
2. Dublikash Tetiana Mykolaivna

Кваліфікація: к. соц. н., 22.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Єрескова Тетяна Володимирівна
2. Yereskova Tetiana Volodymyrivna

Кваліфікація: к.соц.н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федорченко-Кутуєв Павло Володимирович
2. Fedorchenko-Kutuev Pavlo V.

Кваліфікація: д. соц. н., 22.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Голіков Олександр Сергійович

2. Golikov Oleksandr Sergiyovich

Кваліфікація: д. соц. н., 22.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дейнеко Олександра Олександрівна

2. Deineko Oleksandra Oleksandrivna

Кваліфікація: к. соц. н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Хижняк Олександр Володимирович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Хижняк Олександр Володимирович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.